

Genveje i villabyen

Om »Short Cuts«, Roberts Altmans store frise af livet i slutningen af det 20. århundrede.

af Susanne Fabricius

Jazzsangerinden Tess bor sammen med sin datter, cellisten Zoe, ved siden af TV-kommentatoren Howard og hans kone Ann, som har en pool-service mand, Jerry, der er gift med telefonsexdamen Lois, og venner med make up-manden Bill og hans kone Heather, som er datter af servitricen Doreen, der er gift med den fordrukne chauffør Earl, som hænger i den club, hvor Tess synger.

Tess' datter, Zoe, spiller til en koncert, hvor ægteparret Carol og Stuart møder maleren Marian og hendes mand, lægen Ralph, som behandler Howards og Annes søn Scotty, der er blevet kørt ned af Doreen. Ralphs kone Marian er søster til Sherri, som er gift med politimanden Gene, som bedrager hende med Betty, der er ved at blive skilt fra helikopterpiloten Stormy Weathers, som deltager i

bekæmpelsen af bananfluer over det område i Los Angeles, hvor de alle sammen bor.

Robert Altman's forrige film, *The Player* (1992), blev indledt af en lang uklippet kameratur, som vil gå over i filmhistorien *Shorts Cuts* er – som titlen siger – klippet sammen af brudstykker, men de fletter sig ind og ud af hinanden, som en labyrint, en stadig rislende kilde af småsnak,

små og store begivenheder, komiske tildragelser og tragiske hændelser – 'som taget ud af livet selv'. Filmen har ingen hovedperson; den er en kollektiv film som tidligere *Nashville* (1975). I *Short Cuts* bliver sammenhængen skabt af en genial opbygget narration og en præcis klipning, muligvis som en kommentar til *The Players* flotte indledning. Begge dele er lige suverænt gjort med forskellige film(fortælle)tekniske greb i en fejende rytme, som bliver de fortalt i et langt åndedrag.

Men *Short Cuts* er ikke blot en narrativ tour-de-force; den er også et udsagn om livet mellem 'moderne storbymennesker' og om skæbnens veje. Selv om alt, der sker på lærredet, foregår med tilfældets legende lethed, så får forløbet, efterhånden som filmen skrider frem, mere og mere karakter af uafvendelig forudbestemmelse, at nødvendig kædereaktion. Livets muntre sider brydes hyppigere og hyppigere af dets grumhed. I naturen uden for L.A. findes et skændet kvindeligt, og indestængt sex og vrede slippes løs. Naturen ryster i det afsluttende jordskælv menneskene på plads. Den er en kraft, der skal bekæmpes. 'Slå ihjel eller bliv slået ihjel', som det siges om kampen mod bananfluerne i filmens begyndelse.

Bananfluen

Bananfluen, der benyttes til arvelighedsundersøgelser, fordi den ofte muterer og udvikler sig så hurtigt, at mange generationer kan undersøges i løbet af kort tid, er muligvis et banalt, men alligevel rammende billede på filmens personer og på dens egen metode. Altman's iagttagelses-evne er lige så skarp som naturvidenskabsmandens. Han har ingen forudfattet mening om resultatet. Han påtvinger ikke livet sin tolkning. Han vælger ud og lægger til rette, men lader tilskueren selv om analysen og konklusionen. Her er trods alt ikke tale om en troende darwinist.

I filmen sker fire drab, et trafikdrab, et seksualmord, et selvmord, et affektdrab. Vold og død, destruktion og selvdestruktion, er livets konstante ledsagere. De fleste af filmens personer er manisk optagede af sex som fantasifostre eller i konkrete utroskabsforhold, som manden, der klemmer en overflødig tilståelse ud af sin kone, som det utro par, der er hinanden utro i andet led, som den gamle fars skyldbetyngede

Side 6: Lori Singer som cel-listen Zoe Trainer. Til højre: Julianne Moore som Mar-rian Wyman og Matthew Modine som Dr. Ralph Wyman.

betroelse til sin søn. I et samfund, hvor arbejde er reduceret til mere eller mindre overflødige serviceydelser – rensning af svømmebassiner, klovnoptræden til børnefødselsdage, TV-kommentatorvirksomhed, special effects make up, telefonsex, 2. rangs billedkunstfremstilling og jazz-sang – bliver kedsomheden stor. Fjernsynet kører som et permanent tapet i de små hjem, hvor legetøjet er spredt på vægtilvæg-tæpperne.

Historierne og billederne har en detaljerigdom, som fryder og overvælder. Rekvizitterne danner en undertekst til historier og dialog. TV-apparaternes flimmer og børnenes leg på gulvet er en løbende kommentar til 'de voksnes' omtumlede liv. Forgrund, mellemgrund og baggrund bliver hævet frem i samme plan i filmens meget nære fotografering. Det ene kan såmænd være lige så vigtigt som det andet.

Raymond Carver

Den teknik har filmen hentet hos Raymond Carver (1938-88), som har skrevet de noveller, som danner forlæg for filmen. Altman og hans medmanusforfatter, Frank Barhydt, har taget fragmenter fra otte af Carvers noveller og et af hans digte, som i forvejen er minimalistiske fragmenter af dagliglivet blandt godtfolk – især fra den nedre ende af samfundet – fra området omkring Seattle, flyttede dem til L.A., digtet til og fra og vævet dem sammen til et billedtæppe. De har hentet brikker hos Carver, men selv føjet dem sammen til en mosaik, en frise om liv og død, ensomhed, sex, kærlighed, had, dumhed, sorg og tilgivelse.

Short Cuts er et portræt af en by gennem et tværsnit af dens beboere. Som titlen også siger skydes der genveje. Ved hjælp af kameraet kommer vi hurtigt og adræt rundt blandt de 22 personer i de forskellige dele af byen. Åbningsbilledet er et nattevue ud over det funklende tæppe, som L.A. udgør, set lidt fra oven. En banal, men flot start på en film. Heli-

koptere droner ind over byen, ind i billedet. De lange, vandrette tentakler, som indeholder bananfluegiften, understreger deres lighed med trurende rovinsekter på jagt efter mindre artsfæller. Menneskene nede i byen søger ly for den dræbende sværm. De kryber indendøre og lukker deres vinduer. Filmens slutbillede er et kort af byen, igen set fra oven, denne gang lodret, frossent, renset fra alt liv, i total stilisering.

Altman's fortælle-måde er lige så stileret som et landkort, men de enkelte situationer er realistiske – ekstremt realistiske. Den særegne realisme understreges af skuespillere som Lyle Lovett, Tom Waits, Lily Tomlin og Tim Robbins. Selv traditionalistiske typer som Andie MacDowell, Jack Lemmon og Matthew Modine, ja, endog den ultrakedelige Anne Archer kan Altman få til at swinge i filmens galgenhumoristiske ånd.

Filmene er en humoristisk anskuet undergangsvision. Den kan kunsten kærligt at udlevere sine personer; vi føler os hensat til nøglehulskiggeri, men på en sundt nysgerrig måde. Her er ingen snagen eller bagtalelse. Her er dyb interesse og stor medleven. Se filmen før din frisør, elsker, onkel, kusine...

De benyttede tekster af Raymond Carver er »Neighbors«, »They're Not Your Husband«, »Collectors«, »Jerry and Molly and Sam«, »Will You Please Be Quiet, Please?« fra samlingen »Will You Please Be Quiet, Please?« (1976), »Tell the Women We're Going«, »So Much Water so Close To Home« fra samlingen »What We Talk About When We Talk About Love« (1981), »A Small, Good Thing« fra samlingen »Cathedral« (1983) og det fortællende digt »Lemonade«.

Short Cuts (...), USA 1993. I: Robert Altman. P: Brokaw. F: Walt Lloyd. Kl: Geraldine Peroni. Mu: Mark Isham. P. Design: Stephen Altman. Medv: Andie MacDowell, Bruce Davidson, Julianne Moore, Matthew Modine, Anne Archer, Fred Ward, Tim Robbins, Tom Waits. Længde: 184 min. Prem: 27.05.94. Udl. Constantin ApS.